

**Rolul familiei, comunității și a mediatorului școlar
în combaterea absenteismului școlar,
a abandonului școlar și a delicvenței juvenile
la copiii de etnie romă**

Mircea ZIDĂRESCU

**Rolul familiei, comunității și a
mediatorului școlar în
combaterea absenteismului
școlar, a abandonului școlar și a
delicvenței juvenile
la copiii de etnie romă**

Lumen

Iași, 2009

Mircea ZIDĂRESCU

Rolul familiei, comunității și a mediatorului școlar în combaterea absenteismului școlar, a abandonului școlar și a delincvenței juvenile la copiii de etnie romă

Editura Lumen este acreditată CNC SIS sub nr 003
www.edituralumen.ro

Redactor: Morariu Irina Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale:

ZIDĂRESCU, Mircea

Rolul familiei, comunității și a mediatorului școlar în combaterea absenteismului școlar, a abandonului școlar și a delincvenței juvenile la copiii de etnie romă/ Mircea ZIDĂRESCU - Editura Lumen

Bibliografie

Pag. 265

ISBN- 978-973-166-163-6

Mircea ZIDĂRESCU

**Rolul familiei, comunității și a
mediatorului școlar în
combaterea absenteismului
școlar, a abandonului școlar și a
delicvenței juvenile
la copiii de etnie romă**

Lumen

Iași, 2009

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

Cuprins:

<i>I.PROBLEMATICA EDUCAȚIEI COPILOR RROMI ȘI A DELICVENȚEI JUVENILE</i>	11
1.1 Perspectiva istorică a învățământului pentru rromi	11
1.2. Educația superioară și cercetarea la minoritățile de rromi din România	16
1.3. Definirea termenilor și a conceptelor utilizate în domeniul educației și a legislației priviind minorii	17
1.3.1.Cadrul Legislativ existent în România pentru copii	24
1.3.2. Sistemul sancționator al minorului în codul penal de la 1968 și evoluția acestuia	27
1.3.3. Sistemul sancționator al minorilor în codul penal în vigoare	28
1.3.4. Sistemul sancționator al minorului în noul Cod penal..	29
1.3.5. Cadrul Legislativ internațional pentru educația minorităților	30
1.4. Dinamica identitară și abordarea interculturală în educație	31
Dinamica identitară	31
1.4.1. Autoidentificarea	32
1.5. Heteroidentificarea	34
1.6. Atitudinea rromilor față de propria identitate culturală	36
1.7. Atitudinea tradițională față de rromi a populației majoritare în România	36
1.8. Atitudinea rromilor față de propria identitate etnică	39
<i>II. ROLUL EDUCAȚIEI ÎN RÂNDUL POPULAȚIEI ROME, ÎN CONTEXTUL SOCIO- DEMOGRAFIC – ECONOMIC ACTUAL</i>	41
2.1. Schimbările demografice în rândul populației rromă	41

2.2. Atitudinea romilor față de educație.....	42
2.3. Factori cauzatori/predispoziționali ai excluziunii sociale la romi	48
2.4. Standardul economic	51
2.5. Factorii și cauzele neparticipării la educație a copiilor romi identificate din studii anterioare perioada 1990- 2004.....	53
2.6. Atitudinea față de sărăcie.....	55
III. DELINCVENȚA JUVENILĂ ASPECTE	
TEORETICE	57
3.1. Teorii culturale ale devianței.....	57
3.2. Teoria presiunii sociale.....	59
3.3. Teoria controlului social.....	60
3.4. Principalii factori de risc relevanți ce duc la comportamentul deviant.....	63
3.5. Influența factorilor de personalitate.....	65
3.6. Privarea socio-economică - cauză a delincvenței juvenile	66
3.7. Grupul informal și devianta școlară.....	67
3.8. Cauze ale devianței școlare relative la personalitatea elevilor	70
IV. FORME DE MANIFESTARE A	
COMPORAMENTULUI DEVIANT	75
4.1. Infrațiuni și delictе împotriva proprietății săvârșite individual sau în grup	77
4.1.1. Furtul.....	77
4.1.2. Tălăria.....	79
4.1.3. Fuga și vagabondajul.....	79
4.1.4. Cerșetoria	82
4.1.5. Fumatul.....	82
4.1.6. Consumul de alcool.....	83

4.1.7. Comportamentul delinvențial manifestat prin consumul de droguri	85
4.1.8. Factorii care duc la consumul de droguri	89
4.2. Suicidul tentativa de suicid.....	91
4.3. Vandalismul școlar.....	93
4.4. Violența școlară	94
4.5. Absenteismul și abandonul școlar.....	105
4.6. Abandonul școlar	107

***V. MĂSURI DE PREVENIRE A
COMPORTAMENTULUI DEVIANT, IMPLICAREA
FAMILIILOR ȘI A COMUNITĂȚILOR ÎN REDUCEREA
ABSENTEIMULUI ȘCOLAR ABANDONULUI ȘCOLAR ȘI
A DELICVENȚEI LA COPIII RROMI*** 115

5.1. Implicarea familiilor și a comunităților în educația participativă.....	115
5.2. Școală și familia	116
5.3. Relația familie –școală	119
5.4. Familiile disfuncționale și riscul pe care-l dezvoltă asupra comportamentului delinvențent.....	122
5.5. Conflictelor maritale.....	124
5.6. Influența comunității în producerea delinvenței juvenile la rromi	125
5.7. Rolul factorului de grup în producerea delinvenței la minorii de etnie rromă	126
5.8. Relația școlarizare – delinvență în rândul minorilor de etnie rromă	127
5.9. Inadaptarea școlară și conduitele deviante.....	129
5.10. Specificul școlarizării în școală	131
5.10.1. Socializarea școlară ca proces de aculturație.....	132
5.10.2. Prevenția primară în cazul devianței școlare	139

5.10.3. Măsuri de politica socială și economică în vederea combaterii saraciei, diminuării somajului și inflației	139
5.10.4. Măsuri de protecție a familiei și copilului	141
5.10.5. Măsuri de prevenire a maltratării copilului	143
5.10.6. Prevenția secundară în cazul devianței școlare.....	144
5.10.7. Măsuri de intervenție eficiente în cazul absenteismului școlar	150

VI. EVALUAREA ȘI INVESTIGAREA FENOMENELOR DE ABSENTEISM ȘCOLAR, ABANDON ȘCOLAR..... 153

6.1. Identificarea cauzelor care generează absenteismul și abandonul școlar în rândul copiilor rromi și rolul comunității în reducerea acestui fenomen.....	153
6.2. Ipotezele și obiectivele cercetării.....	154
6.3. Universul cercetării și abordarea descriptivă a lotului cercetat	155
6.4. Metode, instrumente și tehnici de cercetare	156
6.5. Prezentarea datelor cercetării.....	157
6.6. Evaluare răspunsuri chestionare.....	174
6.7. Studiu de caz.....	177
6.8. Concluzii privind cercetarea de evaluare	186
6.9. Intervenția.....	190

VII. CERCETARE ȘI EVALUAREA ȘI INVESTIGAREA DELICVENȚEI JUVENILE LA LA COPII DE ETNIE ROMĂ..... 203

7.1. Metodologia cercetării	205
7.2. Intervenția propriu-zisă.....	211
7.3. Evaluarea finală	213
7.4. Rezultatele cercetării	214
7.5. Grupul din perspectiva asistenței sociale.....	236

7.6. Evaluarea finală	253
7.7. Concluzii și propuneri.....	256
7.8. Concluzii finale.....	258
<i>BIBLIOGRAFIE</i>	<i>261</i>

Pagin 1 sat goal inten ionat

Extras din volumul: Zid rescu, M. (2009).

Rolul familiei, comunit ii i a mediatorului colar în combaterea absenteismului colar, a abandonului colar i a delicven ei juvenile la copiii de etnie rom . Ia i, România: Lumen.

I. PROBLEMATICA EDUCAȚIEI COPILOR RROMI ȘI A DELICVENȚEI JUVENILE

1.1. Perspectiva istorică a învățământului pentru rromi

Au existat în istoria învățământului românesc mai multe inițiative concrete destinate școlarizării rromilor. Așa, de pildă, în perioada 1949-1951, la Șiria, în județul Arad, inimosul învățător Vașile Homescu a organizat o școală pentru rromi, care a fost vizitata în anul 1951 de ministrul învățământului Ion Nistor și de Grigoraș Dinicu, care era atunci reprezentantul rromilor. Cu acest prilej, doamna învățătoare Georgina Homescu s-a bucurat de elogiile deosebite ale vizitatorilor față de modul strălucit în care cei 41 de elevi din clasa să s-au prezentat la lecții.

Evident, au urmat și alte experimente timide sau foarte reușite, cum a fost, de exemplu, cel din satul Gura Văii (județul Bacău), demarat la 15 septembrie 1974 de către sociologul Mihai Merfea, cadru universitar la Institutul de Învățământ Superior din Bacău.

Astfel de inițiative singulare, de tip artizanal, își aveau originea în omenia, luciditatea și stăruința unor dascăli ai școlii românești și nu ca urmare a unei politici centrale.

Sedentarizarea rromilor, întreprinsă energic de autoritățile comuniste, a contribuit în plan educațional – când nu s-a exagerat cu trimiterea forțată a elevilor rromi la școală – la o buna școlarizare a acestora.

Cum era și firesc, după Decembrie 1989, s-a înregistrat în România o adevărată explozie a fenomenului rrom în toate planurile (socio-politic, muzical, editorial, publicistic, educațional etc.).

În domeniul învățământului situația s-a prezentat astfel:

I. Perioada 1990 - decembrie 1997

La nivel preuniversitar

a. Înființarea de clase și de grupe pentru studiul limbii rromani în cadrul Școlilor Normale (fostele Licee Pedagogice).

b. Nicu Tudoran (etnic rrom); în perioada 1 mai 1991 – iunie 1994 – de către d-l prof. Gheorghe Sarău (gagio); din sept. 1994 – pâna în anul 1999 – de către d-ra Camelia Stanescu (rromni din neamul căldărarilor, absolventă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine, promoția 1994, secția spaniolă-română, și a Cursului facultativ de limba rromani din cadrul aceleiași facultăți, ținut de domnul profesor Gheorghe Sarău).

Programele strategice ale Ministerului Ministerul Educației din România în perioada 1998 - 2001 se regăsesc expuse pe larg în componenta: **Educației din România privind învățământul destinat rromilor din perioada 1998 – mai 2001**

Programele strategice de succes ale Ministerului Educației Naționale din România (devenit, din decembrie 2000, Ministerul Educației și Cercetării) privind învățământul pentru rromi, derulate în ultimii trei ani, au la bază un prim principiu general, simplu, anume, acela de a se gândi și aplica împreună cu rromii programele destinate rromilor.

Transpunerea în practică a acestui principiu s-a realizat și se realizează în mod continuu prin consultări directe cu liderii rromi, cu ONG-urile rromilor, dar și cu alte ONG-uri nerrome care sprijină școlarizarea rromilor, astfel încât deciziile luate de Ministerul Educației și Cercetării și de Direcția de Învățământ în Limbile Minorităților au fost nuanțate din perspectiva cerințelor concrete și particulare ale comunităților de rromi.

Un al doilea principiu a fost acela de a se iniția programe strategice de lungă durată, reînnoite anual, care, împreună cu alte noi proiecte ce se vor dezvolta în perspectiva să contribuie la consolidarea strategiei generale a Ministerului Educației și Cercetării

din România în domeniul școlarizării rromilor (preșcolari, școlari, liceeni, studenți, adulți).

1. Primul program strategic al Ministerului, demarat în 15 aprilie 1998, prin Ordinul nr. 33577, semnat de ministrul de atunci, domnul Andrei Marga, a fost acela de a se fi consolidat un program mai vechi al Ministerului, privind acordarea de locuri distincte în universități tinerilor candidați rromi, inițiat cum s-a arătat mai sus cu începere din anul universitar 1992 / 1993 de

Catedra de asistența socială a Universității din București. Prin actul normativ din 15 aprilie 1998 (cât și prin ordinele similare ulterioare ale Ministerului Educației nr. 33577/15.04.1998, nr. 5083/26.11.1999, nr. 3294 / 01.03.2000 și nr.4542 / 18.09. 2000) s-au acordat câte 150 - 200 de locuri distincte, annual, pentru candidații rromi la examenele de admitere în diferite facultăți și colegii universitare din Universitățile București, Cluj Napoca, Iași, Timișoara, Craiova, Brasov, Șibiu, Constanta, Oradea, Suceava și Școală Națională de Studii Politice și Administrative București.

De remarcat este faptul ca unele instituții de învățământ superior (ca Universitatea din Cluj, Universitatea Constanta și S.N.S.P.A. București) în ultimii ani, înțelegând pe deplin necesitatea existenței măsurilor afirmative pentru rromi, și-au prevăzut, prin cifra proprie de școlarizare, peste numărul de locuri acordate de Ministerul Educației Naționale prin ordinele mai sus menționate, locuri suplimentare destinate rromilor, ceea ce a contribuit la sporirea numărului de locuri destinate candidaților din etnia rromilor, la scară națională, cu câte 50 de locuri în fiecare din ultimii doi ani. (*Gheorghe Sarău*).

Acest program strategic are ca obiectiv principal formarea unei tinere intelectualități rrome, crearea de modele de intelectuali rromi în comunitățile de rromi.

2. Un al doilea program strategic de succes al Ministerul Educației din România, în ceea ce privește învățământul pentru rromi, a fost inițiat imediat după numirea, la 1 mai 1998, a inspectorului pentru limba romani în Direcția Generală de Învățământ pentru Minoritățile Naționale, și a privit crearea

infrastructurii necesare la nivelul celor 42 de inspectorate școlare județene, prin numirea a câte unui inspector însărcinat cu învățământul pentru romi. La ora actuală, din cei 40 de inspectori din structura inspectoratelor școlare județene 19 sunt cadre didactice de etnie rromă, iar 21 sunt gage (persoane din afără etniei rrome, adică români și maghiari), iar în 2 județe (Botoșani și Tulcea) nu funcționează încă un inspector care să aibă prin fișa de post atribuțiunile ce privesc derularea în județele respective a unui învățământ destinat romilor.

Acest program strategic a permis, pe de o parte, structurarea în județe a unui învățământ pentru romi (inclusiv la nivelul recuperării școlare și al predării limbii materne rromani) și, pe de altă parte, derularea eficientă a programelor strategice ale MEN în acest domeniu.

3. Un al treilea program strategic al Ministerul Educației îl constituie formarea de cadre didactice rrome, prin cooptarea de tineri rromi (absolvenți de liceu cu diploma de bacalaureat) în învățământ, ca profesori necalificați, pentru a lucra la clasele cu copii rromi, ca învățători sau ca profesori de limba maternă rromani.

Programul s-a extins în ultimii 3 ani, ca urmare a inițierii unor cursuri intensive, de vară, de scurtă durată (3 săptămâni) de "preformare" a potențialelor cadre didactice rrome de limba rromani, de tipul celor desfășurate de Minister cu sprijinul financiar al unor organizații guvernamentale și neguvernamentale sau al unor ambasade.

De pildă, cursurile de perfecționarea cunoștințelor de limba rromani de la Satu Mare (din vară anului 1999) sau cele de la Călimănești (din vara anului 2000) au fost organizate cu contribuția financiară a Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale din Guvernul României, a SON București (Fundatia SOROS București), a CRCR (Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Rromi) din Cluj Napoca, a Ambasadei Marii Britanii, a Ambasadei Franței, a organizației rrome "Rromani CRISS" și a Ministerului Educației Naționale.

În vara anului 2001, cursurile intensive de vară de limba rromani vor fi finanțate de către UNICEF pentru un număr de 55 de cadre didactice rrome necalificate.

Pregătirea superioară a profesorilor de limba rromani se realizează, într-un cadru mai restrâns, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine (Universitatea din București), la secția de limba și literatura rromani și, într-un efectiv sporit, din luna octombrie 2000 - la inițiativa Programului " Educația 2000+" din SON București și a Direcției de Minorități din Ministerul nostru - și la Colegiul de Învățământ Deschis la Distanță "CREDIS" al Universității București, unde au fost admiși în anul universitar 2000 / 2000, la secția cu dublă specializare de " institutori - limba romani", 62 de profesori necalificați care predau limba romani în școli (din care 55 sunt rromi, 7 fiind maghiari și români).

Programul " Educația 2000 +" din cadrul SON București a sprijinit financiar și logistic deschiderea învățământului deschis la distanță pentru rromi (editarea cursurilor universitare de limba și literatura rromani, preluarea cheltuielilor de școlarizare, transport și cazare în București pe durată examenelor semestriale pentru 30 de cursanți rromi pentru o durată de 3 ani).

De asemenea, Fundația "Providența" a Bisericii Baptiste a acordat 2 burse tinerilor rromi.

Programul s-a structurat pornindu-se de la realitatea ca nu trebuie neglijată coordonata afectivă, anume, aceea ca mulți rromi doresc ca profesorii copiilor lor să fie de etnie rromă, crescând astfel și motivația frecventării școlii de către copii rromi.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editalumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

MIRCEA ZIDĂRESCU este doctorand în sociologie al Universității Babeș Bolyai din Cluj Napoca, sub conducerea științifică a D-lui Prof. Univ. Dr Petru Iluș.

În prezent este director de programe în cadrul Asociației LINIȘOR din Hunedoara.

Colaborează atât cu autoritățile publice, cât și cu diverse ONG-uri, în implementarea unor programe vizând creșterea calității vieții în comunități multiculturale, în special în comunitățile de romi.

Este specialist în domeniul facilitării și dezvoltării comunitare.

Conținutul acestui volum nu reprezintă în mod necesar punctul de vedere al Editurii Lumen sau al finanțatorilor

Publicat cu finanțarea:

media **LUMEN**
www.EdituraLumen.com